

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kalastuslain 11 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kalastuslakia täydennettäväksi siten, että onkimis- ja pilkkimiskielto ja viehekalastuskielto voidaan määrätä tai mainittua kalastusta rajoittaa määräaikaisesti myös silloin, kun vesialueen omistaja tai muu kalastusoikeuden haltija käyttää aluetta kaupalliseen kalastukseen tai muutoin erityisiin kalastustarkoituksiin. Kalastuskiellon tai kalastusrajoituksen määräämisen

edellytyksenä olisi näissä tilanteissa erityisesti se, että kalaveteen tehdään huomattavia kalan tai ravun istutuksia kalastustoiminnan harjoittamista varten. Kalastuskielto voisi perustua myös muihin kala- tai rapukannan turvaamiseen liittyviin erityisiin syihin tai kalataloudellisen tutkimuksen tarpeisiin. Laki on tarkoitettu tulevaisuuteen voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Kalastuslain (286/1982) peruseriaatteena on, että kalastusta harjoitettaessa pyritään vesialueiden mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen. Kalastuslaki velvoittaa vesialueen omistajan huolehtimaan erityisesti siitä, että kalakantaa käytetään hyväksi järkipäisesti ja ottaen huomioon kalataloudelliset näkökohdat. Lisäksi vesialueen omistajan on huolehdittava kalakannan hoidosta ja lisäämisestä. Siinä yhteydessä on vältettävä toimenpiteitä, jotka voivat vaikuttaa vahingollisesti tai haitallisesti luontoon tai sen tasapainoon.

Kalastusoikeuden käyttämisestä päättää vesialueen omistaja, jollei hän ole luovuttanut tätä oikeutta toiselle tai jollei kalastuslaissa toisin säädetä.

Kalastuslakiin on vuonna 1993 tehty Euroopan talousalueeseen liittymisen toteuttamiseksi tarpeelliset tarkistukset. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan yleisellä vesialueella meressä ja Suomen kalastusvyöhykkeellä on jokaisella Suomessa vakinaisesti asuvalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella oikeus harjoittaa kalastusta. Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja

Tanskan kansalaisilla on asuinpaikasta riippumatta oikeus kotitarve- ja virkistyskalastukseen mainitulla alueella. Kalastuslain 7 §:n 1 momentissa säädetään yleisellä vesialueella järvessä harjoitettavasta kalastuksesta. Momentin mukaan jokaisella järveen ulottuvassa kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuvalla on oikeus harjoittaa kyseisellä alueella koukkukalastusta. Koukkukalastusta ei ole laissa tarkemmin määritelty. Käytännössä siihen katsotaan kuuluvan pyynti kaikilla sellaisilla pyyntivälineillä, joiden pyytävänä osana on koukku. Koukkupyödyksiä ovat niin ollen muun muassa onki, pilkki, muu koukullinen vieheellä varustettu vapakalastusväline sekä uistin.

Vuonna 1995 Eduskunnassa tehtiin onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta koskeva lakialoite (LA 4/1995 vp), joka johti kalastuslain useiden pykälien muuttamiseen. Mainitulla vuoden 1996 lainmuutoksella onkimisesta ja pilkkimisestä tuli maksutonta yleiskalastusoikeutta. Kalastuslain 8 §:n muutoksella säädettiin onkimisen ja pilkkimisen ohella myös viehekalastus yleiskalastusoikeudeksi. Viehekalastuksen harjoittaminen tuli kuitenkin pääsääntöisesti maksulliseksi.

Onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta ei saa harjoittaa rajoituksitta. Kalastuslain 88 §:ssä säädetään rajat maksuttomalle onkimiselle ja pilkkimiselle. Maksutonta onkiminen on vain silloin, kun sitä harjoitetaan vavalla ilman heittokalastukseen soveltuvaa kelaa ja jossa vapa tai siima on onkijan kädessä tai käden ulottuvilla, eikä vieheenä ole pilkki, uistin, perho tai muu keinotekoinen laite. Pilkkiminen on maksutonta vain silloin, kun kalastus tapahtuu siimaan kiinnitetyllä pystysuunnassa liikuteltavalla pilkillä siimaa kädessä pitäen tai lyhyehköä heittokalastukseen soveltumatonta vapaa käyttäen.

Yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettavan viehekalastuksen määrittely sisältyy kalastuslain 8 §:ään. Viehekalastus läänikohtaista maksua vastaan on sallittua yhdellä vavalla, kelalla ja vieheellä, ja vetouistelu lisäksi yhdellä painovieheellä tai syvääjällä.

Edellä tarkoitettu onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus eivät kalastuslain 8 §:n mukaan ole sallittuja lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikoissa eikä niillä vesialueilla, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja sekä muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia varten on saatava myös vesialueen omistajan lupa.

Lakialoitteen käsittelyn yhteydessä on tarkistettu myös kalastuslain 11 §. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joiden vallitessa onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus voidaan kieltää tai niitä rajoittaa. Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan onkimista tai pilkkimistä tai 9 §:ssä tarkoitettujen lupien myöntämistä voidaan rajoittaa taikka ne kieltää määräajaksi, jos 1 §:ssä mainitut tavoitteet tai erityiset syyt sitä vaativat.

Lakialoitteen johdosta annetussa maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä (MmVM 9/1996 vp? LA 4/1995 vp) on esitetty, että viehekalastus olisi samojen rajoitusten alainen kuin onkiminen ja pilkkiminenkin. Mietinnössä katsotaan vielä, että erityinen syy voisi olla esimerkiksi tiettyyn vesialueeseen kohdistuva kyseisen vesialueen kalakantaan nähden kohtuuttomaksi katsottava kalastuspaine taikka tietyn kalaveden hyväksi kaupallisessa tarkoituksessa tehdyt huomattavat

kalanistutukset.

Pykälän 2 momentin teksti ei kuitenkaan vastaa maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön perusteluja. Niinpä viehekalastus on kiellettävä vesialueella, jolla tavanomaista tehokkaamman kalakannan hoidon tulosten turvaaminen, petokalakantojen tärkeiden kutualueiden suojeleminen tai liiallisen häirinnän estäminen taikka merilintujen pesimisen turvaaminen pesimäaikana sitä edellyttää. Kieltoalue voi olla enintään 25 prosenttia kalastusalueen vesipinta-alasta. Viehekalastuksen rajoittamisperusteet poikkeavat näin ollen siitä, mitä onkimisen ja pilkkimisen kieltämisen osalta on asiasta säädetty.

2. Oikeuskäytäntö

Oikeuskäytännössä on aiemmin säännönmukaisesti katsottu, että kalastuslain 8 §:n mukainen onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus voidaan kalastuslain 11 §:n nojalla kieltää rajatulla vesialueella, kuten esimerkiksi pienellä järvellä tai lammella, jos vesialuetta käytetään kaupallisessa tarkoituksessa ja siihen on istutettu kirjolohta, taimenta, nieriää tai muuta arvokasta kalalajia ja aluetta käytetään kaupallisesti kalastus- ja muiden matkailijoiden sekä myös paikallisten asukkaiden kalastusharrastuksen ylläpitämiseen ja kalastusharrastuksen edistämiseen, esimerkiksi "istuta-ja-ongi -toimintaan".

Korkein hallinto-oikeus on valitusasiassa 6 päivänä helmikuuta 2002 antamallaan päätöksellä Dnro 1149/3/00 ottanut aikaisemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavan kannan kalastuslain 8 ja 11 §:n tulkintaan. Oikeustapauksessa oli kysymys siitä, voiko yhdistys saada kalastuslain 11 §:ssä tarkoitetun kalastuskiellon kalastuskunnilta virkistyskalastustoimintaa varten vuokraamalleen järven lahdelle, kun alue saatiin sulkea verkolla tai muulla laitteella ja alueelle oli aikaisempina vuosina istutettu yli puolet istutusten kokonaismäärästä kirjolohta sekä lisäksi saimaannieriää, harmaanieriää ja taimenta. Virkistyskalastustoiminta perustui vesialueen omistajien ja yhdistyksen välisen vuokrasopimuksen ehtoihin sekä siihen, että yhdistys myi toiminnan rahoittamiseksi alueelle kalastuslupia. Luvista kertyneet

varat käytettiin uusien kalojen hankintaan. Korkein hallinto-oikeus on kumonnut lahdelle asetetun onkimis-, pilkkimis- ja viehekalastuskiellon perustellen päätöstään muun muassa sillä, että yhdistyksen kaupallinen virkistyskalastustoiminta ei palvele kalastuslain 1 §:ssä säädettyjä pyrkimyksiä vesialueiden mahdollisimman suuren pysyvän tuottavuuden saavuttamiseksi ja kalakannan lisäämiseksi, kun istutetut kalat olivat pyyntikokoista kirjolohta, joka ei ole Suomen vesistön luontaista lajistoa eikä pysty lisääntymään Suomen luonnonvesissä. Istukkaat tulevat pyydetyksi lyhyen ajan kuluessa. Kaloja joudutaan istuttamaan useita kertoja vuodessa. Suoritetut istutukset palvelevat kalakannan säilyttämistä yhdistyksen harjoittaman kaupallisen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Korkein hallinto-oikeus on myös katsonut, ettei yhdistyksen harjoittama kaupallinen virkistyskalastustoiminta ole sellainen erityinen syy, jonka nojalla voidaan määrätä kalastuslain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu rajoitus tai kieltö. Korkein hallinto-oikeus perusteli päätöstään lisäksi sillä, että tehdyt istutukset eivät olleet tavanomaista tehokkaampaa kalaveden hoitoa eikä asiassa sen vuoksi saata olla kysymys tuollaisen hoidon turvaamisesta.

3. Nykytilan arviointi

Maassamme on noin 300 sellaista kalastuskohdetta, jotka toimivat istuta- ja -ongi -periaatteella. Mainitun kalastustoiminnan tarkoitukset voivat olla peräisin hyvinkin erilaisista lähtökohdista. Kysymyksessä voi olla kalastusmahdollisuuksien järjestäminen vesialueen osakkaille, kalastusseuran tai yhdistyksen jäsenille tai kalastusmahdollisuuksien tarjoaminen maksua vastaan kalastusmatkailijoille tai muille ulkopuolisille. Toiminnalle on kuitenkin aina tunnusomaista se, että kalastusmahdollisuuksien järjestäjä pyrkii turvaamaan kalastajalle lähes varman saaliin runsaiden kalan istutusten avulla. Istuta- ja -ongi -toiminnan tarjoajista suurimman toimijaryhmän muodostavat käytännössä yhteisten vesialueiden osakaskunnat (35 %). Muita merkittäviä alan toimijoita ovat kalastusseurat (21 %),

yksityiset yrittäjät (21 %) ja Metsähallitus (15 %).

Kalastuslain voimassa olevan 11 §:n 1 momentin nojalla voidaan erityisestä syystä rajoittaa tai kieltää yleiskalastusoikeuteen perustuva onkiminen ja pilkkiminen määrättyllä vesialueella. Samalla perusteella ei sen sijaan voida rajoittaa tai kieltää yleiskalastusoikeuteen perustuvaa viehekalastusta, vaikka viehekalastusta pidetään onkimista ja pilkkimistä jonkin verran tehokkaampana kalastusmenetelmänä varsinkin lohikalojen osalta. Läänikohtaisella luvalla harjoitettua viehekalastusta ei voida kalastuslain nojalla kieltää tai rajoittaa silloinkaan, kun kysymys on kalastamisesta esimerkiksi kalankasvatukseen tai kalataloudelliseen tutkimukseen käytettävässä luonnonravintolammikossa tai pienehkössä lammessa. Viehekalastusmahdollisuus on kuitenkin alunperin tarkoitettu antaa ainoastaan avoimiin luonnonvesiin, ei sen sijaan luonnonravintolammikoihin tai muille erityiseen käyttöön otetuille vesialueille.

4. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

4.1. Yleistä

Yleiskalastusoikeudet antavat kalastusmahdollisuuden kaikille onkimisesta, pilkkimisestä tai viehekalastuksesta kiinnostuneille. Rajoittamattomina niiden käyttö saattaa kuitenkin aiheuttaa jollakin alueella niin suuren kalastuspaineen, että arvokas kalakanta heikkenee olennaisesti. Vesialueen omistaja tai kalastusoikeuden haltija on voinut ottaa määrätyn vesialueen johonkin erityiskäyttöön ja on istuttanut tässä tarkoituksessa vesialueelle pyyntikokoista järvitaimenta, kirjolohta tai muuta arvokasta kalalajia. Istutusten tarkoituksena voi olla esimerkiksi kalastusmatkailun tai kalastusharrastuksen edistämiseen, kalastuskilpailujen järjestämiseen tai muuhun vastaavaan toimintaan liittyvät syyt. Yleiskalastusoikeuteen perustuvan viehekalastuksen harjoittaminen alueella saattaa tehdä tämän tavoitteen saavuttamisen mahdottomaksi. Kalan istutuksia voidaan tehdä myös kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi. Näitä istutuksia voidaan

tehdä pieniin järviin ja lampiin, joissa kalakannan seuranta voidaan suorittaa tehokkaalla ja mahdollisimman luotettavalla tavalla. Tutkimustarkoituksessa tehdyissä istutuksissa käytetään sekä arvokkaita että taloudellisesti vähäarvoisempia kalalajeja kulloisenkin tutkimustarpeen mukaan. Yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettava kalastus estää tällaisissa tapauksissa tutkimuksen tarkoituksenmukaisen toteuttamisen.

Yleiskalastusoikeuksia voidaan toisaalta käyttää hyvin laajoilla alueilla. Niiden käyttöä ei ole tarpeen mahdollistaa siten, että muut toiminnot kärsivät kohtuuttomasti. Tämän vuoksi yleiskalastusoikeuksia tulisi voida rajoittaa tai tarvittaessa kieltää niiden käyttö määräajaksi kokonaan.

Lakiehdotuksen tavoitteena on rajata yleiskalastusoikeuden käyttö pois sellaisilta erityiskäytössä olevilta alueilta, joilla edellä tarkoitettuja epäkohtia pääsee syntymään. Yleiskalastusoikeuden rajoitukset pyritään samalla yhdenmukaistamaan eri kalastusmuotojen osalta.

4.2. Ehdotetut muutokset

Tavoitteiden saavuttamiseksi kalastuslain 11 §:n 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta voitaisiin lainkohdassa mainituissa tapauksissa rajoittaa tai ne voitaisiin kieltää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Rajoituksen tai kiellon asettaminen voisi pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisesti perustua kalakannan tavanomaista tehokkaampaan hoitoon ja hoidon tulosten turvaamiseen. Kalakannalla tarkoitetaan tässä yhteydessä vesistöissä luontaisesti lisääntyvää kalakantaa. Tavanomaista tehokkaampi kalaveden hoito voi puolestaan sisältää hyvinkin erilaisia toimenpiteitä, joista kalan istutukset, kalaston hyvinvointia edistävät kalaveden hoitotoimet, rauhoitus- ja kutualueiden suojelu ja muut näihin verrattavat toimet ovat sellaisia, joilla oikein suoritettuna voidaan merkittävästi vaikuttaa paikallisen kalakannan lisääntymiseen ja säilymiseen. Näistä toimenpiteistä aiheutuu vesialueen omistajalle yleensä kustannuksia, jotka hänen tulisi saada korvatuksi kalakannan lisääntyvällä tuotolla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetun

mukaisesti myös kalataloudellisen tutkimuksen suorittaminen voisi olla sellainen syy, joka oikeuttaa rajoittamaan yleiskalastusoikeuden käyttämistä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos suorittaa esimerkiksi kalojen lisääntymistä, kasvunopeutta, liikkuvuutta, terveyttä ja muita kalataloudellisia seikkoja koskevaa tutkimusta, jonka tulosten varmistaminen saattaa joissain tilanteissa edellyttää luonnonveden tai vesistön määräaikaista rauhoittamista.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan nojalla voitaisiin yleiskalastuskielto määrätä kala- ja rapukannan turvaamiseksi. Kysymyksessä on vesistön luontainen kala- tai rapukanta, joka ei enää ole niin hyvässä kunnossa, että sitä voitaisiin rajoituksitta vähentää. Tässä tilanteessa kannan säilyttäminen olisi mahdollista joko jatkuvilla kalan tai rapujen istutuksilla taikka kieltämällä pyynti määräajaksi.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla voitaisiin turvata kaupallisessa tarkoituksessa tehtyjen kalan tai ravun istutusten taloudellinen hyödyntäminen. Kaupallisessa tarkoituksessa vesistöön istutetaan usein pyyntikokoisia arvokaloja, kuten järviheimen, kirjolohta, kuhaa ja muita niihin verrattavia kalalajeja. Istukkaat eivät välttämättä kuulu kalaveden luontaiseen lajistoon ja ne saatetaan pyytää vesistöistä varsin pian. Nämä istutukset tehdään useimmiten kalastusmatkailijoiden ja virkistyskalastajien kalastustarpeen tyydyttämiseksi tai kalakerhojen ja kalastusseurojen jäsenten virkistystarkoituksia varten. Kun ostettavat pyyntikokoiset kalat ovat varsin arvokkaita, saisi tällaisissa kalavesissä kalastaa vain vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan luvalla ja hänen määräämänsä korvausta vastaan.

Yleiskalastuskielto voi olla tarpeen myös silloin, kun kalastuskilpailuja ja muuta kalastusharrastusta edistävää toimintaa järjestetään pyyntikokoista kalaa istuttaen ja houkuttimena käyttäen, mutta ilman taloudellisen hyödyn tavoittelua. Tällöin on kyse kalastusharrastuksen elvyttämiseksi tehtävästä yleishyödyllisestä toiminnasta, joka on riittävä syy myöntää 4 kohdan nojalla määräaikainen yleiskalastuskielto tähän toimintaan käytettävälle istutetulle vesialueelle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan nojalla

yleiskalastusoikeuden käyttö voitaisiin kieltää myös liiallisen häirinnän estämiseksi. Liiallinen häirintä on tässä tapauksessa ymmärrettävä laajasti. Liiallista häirintää voi aiheutua esimerkiksi yleiskalastusoikeuksien käytöstä johtuvana melu- ja roskaamishaittana, petokalojen kutupaikoille suuntautuvana häirintänä sekä lintujen pesinnän ja vesiliikenteen häirintänä. Jotta häirintä olisi liiallista, sen tulee olla myös toistuvaa tai jatkuvaa ja aiheuttaa ympäristössä negatiivisia seuraamuksia.

Kalastusvälineissä ja kalastustavoissa on viime vuosina tapahtunut nopeassa tahdissa erilaisia muutoksia, joilla on ollut vaikutuksia saaliin määrään ja laatuun. Varsin todennäköistä on, että tämä kehityssuunta jatkuu, eivätkä muutokset ole ennalta arvattavissa. Olosuhteiden ja kalastustapojen äkillisesti muuttuessa voi olla tarpeen, että yleiskalastusoikeuden käyttämisestä on paikallisesti rajoitettava. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 6 kohtaan ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan yleiskalastuskielto voitaisiin määrätä muustakin erityisestä syystä. Syyn tulee kuitenkin olla verrattavissa 1? 5 kohdassa tarkoitettuihin syihin.

Ehdotetut rajoitus- ja kieltoperusteet noudattavat pääasiassa onkimis- ja pilkkimiskiellopäätöksissä aikaisemmin käytännössä noudatettuja rajoitusperusteita. Ehdotetut rajoitusperusteet ovat käytännössä osoittautuneet riittäviksi turvaamaan sekä vesialueen omistajan ja kalastusoikeuden haltijan että yleiskalastusoikeuden harjoittajan oikeudet.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi toimivaltaista viranomaista koskevat säännökset.

Yleiskalastusoikeuden rajoittamisen tai kieltämisen osalta olisi toimivaltainen viranomainen edelleenkin asianomainen työvoima- ja elinkeinokeskus. Rajoitusaika olisi myös entinen eli enintään viisi vuotta kerrallaan. Työvoima- ja elinkeinokeskus voisi päättää kalastusrajoituksen tai -kiellon asettamisesta oma-aloitteisesti, kun se katsoo rajoituksen tai kiellon tarpeelliseksi. Aloitteen kalastusrajoituksen tai -kiellon asettamiselle voisivat tehdä vesialueen omistaja, muu kalastusoikeuden haltija sekä yleensäkin samat tahot, jotka nykyisen lainsäädännön mukaan voivat olla aloitteen tekijöinä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös valtuudet, joiden

nojalla työvoima- ja elinkeinokeskus voisi asettaa rajoitus- tai kieltopäätökseen tarpeellisia ehtoja. Näitä ehtoja voisivat olla muun muassa velvollisuus istutusten suorittamiseen työvoima- ja elinkeinokeskuksen tai kalastusalueen valvonnassa, istutustietojen ja rajoitusalueen kalastusta koskevien raporttien antaminen sekä muukin rajoitus- tai kieltosalueen käyttöön ja päätösehtojen noudattamisen valvontaan liittyvä tarpeellinen tieto.

Rajoitus- ja kieltosalueiden enimmäisala säilyisi entisellään eli yhteensä enintään 25 prosentissa kunkin kalastusalueen vesipinta-alasta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kalastusalueen oikeudesta määrätä 1 momentissa tarkoitettu rajoitus tai kiello enintään kuuden kuukauden ajaksi. Säännös vastaa nykyistä 3 momenttia. Asiallisesti momentti on kuitenkin aikaisempaa laajempi sen vuoksi, että kalastusalue voisi onkimisen ja pilkkimisen lisäksi rajoittaa myös yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettua viehekalastusta enintään kuuden kuukauden ajaksi. Muutos on tarpeen yleiskalastusoikeuksien käytön ja käytön rajoitukseen liittyvien menettelyiden yhtenäistämiseksi.

Yhtenäistämisen tarpeellisuuteen vaikuttaa erityisesti se, että viehekalastusta pidetään jossain määrin tehokkaampana kalastusmuotona kuin onkimista ja pilkkimistä. Tilanteissa, joissa kalastusalue voi rajoittaa yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettua onkimista ja pilkkimistä, sen tulee voida yhtäläisesti rajoittaa myös yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettua viehekalastusta.

Kalastusalue voi myös omasta aloitteestaan päättää 1 momentissa tarkoitettua kalastuskiellon tai rajoituksen asettamisesta määräajaksi siten kuin 3 momentissa säädetään. Yleiskalastusoikeuksia koskeva kiello olisi mahdollinen myös 1 momentin 4 kohdan tapauksissa. Juuri mainitun 4 kohdan tilanteissa omistajan ja muun kalastusoikeuden haltijan oikeudet vesialueen hyväksikäyttöön saattavat kuitenkin tulla tarpeettomasti syrjäytetyiksi ulkopuolisten tahojen etuja edistettäessä. Omistajan ja kalastusoikeuden haltijan oikeuksien turvaamiseksi on tämän vuoksi tarpeen rajoittaa kiello- ja rajoituspäätösten antamista kaupallisiin tai muihin erityisperusteiden siten, että päätös edellyttäisi

aina vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan suostumusta. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi 11 §:n 4 momentissa.

Käytännössä on esiintynyt tarvetta asetettujen kalastuskieltorajoitusten purkamiseen tai muuttamiseen. Eräänä syynä tähän on ollut se, että kiellon hakija haluaa muuttaa istutussuunnitelmaansa siten, että toiminta ei enää vastaa kieltoa tai rajoitusta haettaessa ilmoitettua tilannetta. Kielto tai rajoitus on saattanut tulla tarpeettomaksi myös hakijasta riippumattomista syistä. Näitä syitä voivat olla muun muassa vesialueella harjoitetun toiminnan päättymisen yrittäjän sairauden vuoksi tai taloudellisista syistä. Laista puuttuu kuitenkin selkeä säännös siitä, että rajoitus- tai kieltopäätös voitaisiin tässä ja muissa vastaavissa tilanteissa muuttaa taikka rajoitus tai kalastuskielto lakkauttaa. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että työvoima- ja elinkeinokeskus voi lakkauttaa rajoituksen tai kiellon tai muuttaa niiden ehtoja, jos syytä asetetun kiellon tai rajoituksen säilyttämiselle ei enää ole.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Organisaatiovaikutukset

Kalastuslakiin ehdotetut muutokset selkeyttävät ja samalla tehostavat työvoima- ja elinkeinokeskusten päätöksentekoa onkimis-, pilkkimis- ja viehekalastuskieltoja ja -rajoituksia koskevissa asioissa. Esityksellä ei ole muita suoranaisia vaikutuksia valtionhallinnon organisaatioon.

5.2. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset aiheutuvat ensisijaisesti siitä, että pyyntikokoisten kalojen istutusten turvaaminen vaikuttaa positiivisesti kalastusmatkailukohteiden sekä lähikalastuskohteiden säilyttämiseen ja kalastusmatkailun edistämiseen. Esityksestä aiheutuu taloudellista hyötyä välillisesti myös kalan kasvattajille ja kalan kuljetuksia hoitaville yrittäjille sen vuoksi, että erityiskalastuskohteisiin voidaan edelleenkin istuttaa kalastavan yleisön suosimia arvokkaita kalalajeja, kuten esimerkiksi kirjolohta. Yksityisille yrittäjille koituva

taloudellinen hyöty ei kuitenkaan ole rahallisesti arvioitavissa.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kalastuksen harjoittajille.

5.3. Vaikutukset kansalaisten asemaan

Ehdotetuilla muutoksilla varmistetaan kalaveden omistajan tai kalastusoikeuden haltijan mahdollisuudet käyttää vesialueitaan tuloa tuottavalla tavalla.

Esityksellä ei ole vaikutusta yleiskalastusoikeuden nojalla harjoitettuun onkimiseen, pilkkimiseen ja viehekalastukseen, sillä mainittujen kalastusmuotojen käyttö on alunperinkin tarkoitettu antaa ainoastaan avoimiin luonnonvesiin, eikä lainkaan erityiseen käyttöön otetuille vesialueille. Kieltojen ja rajoitusten alaisena voisi lisäksi olla entiseen tapaan enimmilläänkin vain 25 prosenttia asianomaisen kalastusalueen vesialueista. Käytännössä kiellot ovat koskeneet erittäin pientä osaa niistä alueista, joilla yleiskalastusoikeudet ovat lain mukaan olleet sallittuja.

Pyyntikokoisten kalojen istuttamisella turvataan saalisvarmuus myös taajamien läheisyydessä sijaitsevilla lähikalastusalueilla ja ylläpidetään sekä edistetään nuorison kalastusharrastuksia.

Esityksellä ei ole muita vaikutuksia kansalaisten asemaan.

6. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Esityksestä on pyydetty lausunto maa- ja metsätalousministeriön osastoilta, valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousyksiköiltä (11 kpl), Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Kalatalouden Keskusliitto ry:ltä, Suomen Ammattikalastajaliitto ry:ltä, Suomen Kalakauppiasliitto ry:ltä, Suomen Kalamiesten Keskusliitto ry:ltä, Suomen Kalankasvattajaliitto ry:ltä, Osuuskunta Ammattikalastajien tuottajajärjestö AKTJ:ltä, Saamelaiskäräjiltä ja kolttien luottamusmieheltä. Lausuntoja saatiin kaikkiaan 23 kappaletta.

Lausunnoissa katsottiin yleisesti, että ehdotettu kalastuslain 11 §:n tarkistus on tarpeellinen. Lausunnoissa ehdotetut täsmennykset on myös otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon asian valmistelussa.

7. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

kalastuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/1982) 11 §, sellaisena kuin se on laissa 1045/1996, seuraavasti:

11 §

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus määrättyllä vesialueella rajoittaa 8 §:ssä tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta sekä 9 §:ssä tarkoitettua lupien myöntämistä taikka kieltää ne, jos se on tarpeen:

- 1) 1 §:ssä mainittujen tavoitteiden tai kalakannan tavanomaista tehokkaamman hoidon tulosten turvaamiseksi;
- 2) kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi;
- 3) kala- tai rapukannan turvaamiseksi;
- 4) kaupallisessa tai muussa erityisessä tarkoituksessa tehtyjen kala- tai rapuistutusten taloudellisen hyödyntämisen turvaamiseksi;
- 5) liiallisen häirinnän estämiseksi; taikka
- 6) muusta näihin verrattavasta erityisestä syystä.

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi määrätä 1 momentissa tarkoitettua rajoituksen tai kiellon enintään viideksi vuodeksi kerrallaan jo-ko omasta aloitteestaan taikka vesialueen omistajan tai vuokramiehen, ammattikalastajan, kalastusalueen, alueellisen ympäristö-

keskuksen tai sen aloitteesta, jonka etua asia koskee. Työvoima- ja elinkeinokeskus voi sisällyttää rajoitus- tai kieltopäätökseen tarpeellisiksi katsomiaan ehtoja. Rajoitus- tai kieltotoalueet voivat olla yhteensä enintään 25 prosenttia asianomaisen kalastusalueen vesipinta-alasta.

Kalastusalue voi vesialueen omistajan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kalaveden tuoton pienuuden vuoksi tai muusta pätevistä syistä määrätä 1 momentissa tarkoitettua kiellon tai rajoituksen enintään kuuden kuukauden ajaksi. Jos kieltoto tai rajoitus on tarpeen toistuvasti, määräys on alistettava työvoima- ja elinkeinokeskuksen vahvistettavaksi.

Jos kalastuskiellon tai kalastusrajoituksen hakijana on muu kuin vesialueen omistaja tai kalastusoikeuden haltija, voidaan kalastuskieltoto tai rajoitus määrätä 1 momentin 4 kohdassa säädetyllä perusteella vain vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan suostumuksella.

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi lakkauttaa 1 momentissa tarkoitettua rajoituksen tai

kiellon tai muuttaa sen ehtoja, jos syytä
asetetun rajoituksen tai kiellon säilyttämiselle
sellaisenaan ei enää ole.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
200 .

Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

1.

Laki

kalastuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 16 päivänä huhtikuuta 1982 annetun kalastuslain (286/1982) 11 § sellaisena kuin se on laissa 1045/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Jos 1 §:ssä mainitut tai erityiset syyt vaativat, on maaseutuelinkeinopiirillä vesialueen omistajan tai kalastusalueen pyynnöstä taikka omasta aloitteestaan oikeus määrättyllä alueella rajoittaa 8 §:ssä tarkoitettua onkimista ja pilkkimistä tai 9 §:ssä tarkoitettujen lupien myöntämistä taikka kieltää ne määräajaksi.

Vesialueella, jolla tavanomaista tehokkaamman kalakannan hoidon tulosten turvaaminen, petokalojen tärkeiden kutualueiden suojeleminen tai liiallisen häirinnän estäminen taikka merilintujen pesimisen turvaaminen pesimäaikana sitä edellyttää, maaseutuelinkeinopiirin on kiellettävä 8 §:ssä tarkoitettu viehekalastus. Kielto annetaan vesialueen omistajan tai kalastusalueen tai vuokramiehen, ammattikalastajan, alueellisen ympäristökeskuksen tai sen, jonka etua asia koskee, hakemuksesta taikka maaseutuelinkeinopiirin omasta aloitteesta, ja kielletty alue voi olla kokonaisuudessaan enintään 25 prosenttia kalastusalueen vesipinta-alasta.

Ehdotus

11 §

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus määrättyllä vesialueella rajoittaa 8 §:ssä tarkoitettua onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta sekä 9 §:ssä tarkoitettua lupien myöntämistä taikka kieltää ne, jos se on tarpeen:

- 1) 1 §:ssä mainittujen tavoitteiden tai kalakannan tavanomaista tehokkaamman hoidon tulosten turvaamiseksi;
- 2) kalataloudellisen tutkimuksen suorittamiseksi;
- 3) kala- tai rapukannan turvaamiseksi;
- 4) kaupallisessa tai muussa erityisessä tarkoituksessa tehtyjen kala- tai rapuistutusten taloudellisen hyödyntämisen turvaamiseksi;
- 5) liiallisen häirinnän estämiseksi; taikka
- 6) muusta näihin verrattavasta erityisestä syystä.

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi määrätä 1 momentissa tarkoitettun rajoituksen tai kiellon enintään viideksi vuodeksi kerrallaan joko omasta aloitteestaan taikka vesialueen omistajan tai vuokramiehen, ammattikalastajan, kalastusalueen, alueellisen ympäristökeskuksen tai sen aloitteesta, jonka etua asia koskee. Työvoima- ja elinkeinokeskus voi sisällyttää rajoitus- tai kieltopäätökseen tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja. Rajoitus- tai kieltoalueet voivat olla yhteensä enintään 25 prosenttia asianomaisen kalastusalueen vesipinta-alasta.

Voimassa oleva laki

Kalastusalue voi vesialueen omistajan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kalaveden tuoton pienuuden vuoksi tai muusta pätevästä syystä määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai rajoituksen enintään kuuden kuukauden ajaksi. Milloin kielto tai rajoitus on tarpeen toistuvasti, määräys on alistettava maaseutuelinkeinopiirin vahvistettavaksi.

Ehdotus

Kalastusalue voi vesialueen omistajan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan kalaveden tuoton pienuuden vuoksi tai muusta pätevästä syystä määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai rajoituksen enintään kuuden kuukauden ajaksi. Jos kielto tai rajoitus on tarpeen toistuvasti, määräys on alistettava työvoima- ja elinkeinokeskuksen vahvistettavaksi.

Jos kalastuskiellon tai kalastusrajoituksen hakijana on muu kuin vesialueen omistaja tai kalastusoikeuden haltija, voidaan kalastuskielto tai rajoitus määrätä 1 momentin 4 kohdassa säädetyllä perusteella vain vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan suostumuksella.

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi lakkauttaa edellä 1 momentissa tarkoitetun rajoituksen tai kiellon tai muuttaa sen ehtoja, jos syytä asetetun rajoituksen tai kiellon säilyttämiselle sellaisenaan ei enää ole.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .